

Posudek oponenta na disertační práci Bohuslava Kuříka "Revolutionary Amoebas. Political Versatility as the Art of Resistance in Germany"

Práce Bohuslava Kuříka zkoumá proměny praktik spjatých se západní radikálně-levicovou teorií ve věku, v níž zmizela její víra v revoluční kolektivní subjekt (dělnickou třídu), a v níž ztratily samozřejmost i další předpoklady jejích analýz - například pojetí sociálního panství jako "v poslední instanci" redukovatelného na vykořisťování jedné třídy druhou. Tuto situaci (nastalou na přelomu šedesátých a sedmdesátých let) řešili protagonisté radikální teorie mimo jiné adoptací a adaptací dvou přístupů - Foucaultova pojetí moci, které ji situuje na subpolitickou rovinu, na níž se setkávají sebe-praktiky jáství s praktikami vlády, a Scottova objevu neméně subpolitických "zbraní slabých", jejichž prostřednictvím unikají kontrole silných bez toho, že by se proti nim stavěli do otevřené opozice. Oba tyto přístupy se navzájem posilují v tom, že odvádějí pozornost od systémových analýz revolučních klasiků (které selhaly ve svých předpovědích) k mikrosociologické úrovni jednání a, spolu s tím, od tříd a politických stran ke kulturně definovaným kategoriím a hnutím. Umožňují proto analyzovat různé podoby vzdoru i tam, kde by je klasická revoluční teorie nehledala - například mezi adolescenty ze středostavovských rodin, kteří studují na západních univerzitách a žádným ekonomickým vykořisťováním netrpí. S těmito dvěma teoretickými nástroji v ruce mohl tedy Kuřík přistoupit k etnografickému výzkumu skupiny německých studentů, jejichž praktiky vzdoru navazují na novou levici a z ní vzešlé autonomní hnutí sedmdesátých a osmdesátých let. S obou těchto tradic post-autonomní studentská levice čerpá, aniž by na ně byla redukovatelná.

Zachytit tuto odlišnost od předcházejících forem radikální levice je hlavním cílem Kuříkovy práce. Strukturuje ji podél čtyřech os. Na ose *komunikace* se jeho radikální studenti pohybují mezi polem občanské diskuse a polem střetu s policií - tedy mezi diskurzem a násilím, slovem a přímou akcí. Na ose *tělesnosti* experimentují různé způsoby překračování dichotomie mezi intelektualitou a materialitou, myšlením a emocemi, *res cogitans* a *res extensa*. Na ose *jednotlivec/kolektiv* mohou zaujímat nejen pozici "in-dividua" a kolektivních "dividuí", ale také prakticky zapojovat dílčí části individua, které se tak stává "dividuem". A konečně na ose *zjevu* či *jevení* oscilují mezi dvěma mody zneviditelnění - v každodenním životě jsou nerozeznatelní od ostatních studentů, ve chvíli antisystémové výtržnosti jsou zamaskováni v rámci tzv. černého bloku.

Analytické prizma čtyř os umožňuje Kuříkovým analýzám představit post-autonomní radikály jako novou, na předcházející typy radikalismu nepřevoditelnou, podobu politiky vzdoru. Jejich hlavní *diferentia specifica* přitom vyjadřuje v názvu dvěma výrazy - proměnlivost a amébovitost. Tento originální empirický výtěžek práce je dále doplněn potvrzením již existující teze o současných protestních hnutích jako postrevolučních ve smyslu absence samozřejmého eschatologického horizontu a jeho systémových předpokladů, a také absence manichejského protikladu mezi odporem a mocí (revolučním subjektem a systémem) jako vzájemně si vnějšími instancemi. Z tohoto hlediska by ovšem Kuřík mohl studované "améby" nazvat spíše "postrevolučními" než "revolučními" - první adjektivum vyjadřuje výsledek jeho analýz, druhé vyjadřuje sebe-rozumění jím studovaných aktérů.

Tato Kuříkova terminologická volba může souviset s obecnějším problémem jeho práce. Jak plyne ze samotného slova "etnografie", původně byla tato disciplína definována nejen specifickou metodou, ale také a neméně svým předmětem, jímž byly Evropě cizí kultury. Hlavním problémem tradiční etnografie bylo, jak Evropanům střední vrstvy (jedině ti byli autory a čtenáři etnografických knih) učinit srozumitelnými životní formy, které se radikálně liší od jejich. Poznávací proces měl těžiště v takovém kulturním překladu, který učinil jiné srozumitelným, aniž by ho asimiloval (podřadil) pod stejné. Kuříkův úkol byl právě opačný - jak říci něco nového o subkultuře, která je součástí našeho obecného (evropského a

středostavovského) životního způsobu a k níž dokonce on sám (jak zmiňuje v textu) patří či nějakou dobu patřil. Úkol o to těžší, že tato subkultura je sama vysoce intelektualizovaná a její součástí jsou teorie, s jejichž pomocí ji autor zkoumal (například práce Foucaulta či Scotta). Zatímco klasická etnografie tedy řeší problém, jak překročit mezeru mezi "my" a "oni", stejným a jiným, Kuřík řeší problém, jak vytvořit kritickou sebe-distanci uvnitř "my", která by mu umožnila pouze neopakovat samozřejmé pravdy jeho subkultury, ale říci o ní něco, co ona sama o sobě neví - tedy nahlédnout stejně jako jiné. Jeho zaváhání v titulu práce svědčí o tom, že se mu to ne vždy podařilo.

Toto zjištění nikterak neruší mé celkově pozitivní hodnocení: považuji práci za zajímavý příspěvek k antropologii současných protestních hnutí, který přidává k našemu vědění řadu zajímavých poznatků. Proto doporučuji, aby byla přijata k obhajobě.

Pavel Barša

Prof. Pavel Barša